

Національний
транспортний
університет

ВК Виборче право

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра теорії та публічного права

Лекції проводить

Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та публічного права
Стародубова Ольга Анатоліївна

Контактна інформація

електронна пошта kafedrakup@ukr.net
телефон кафедри +380 672323595

Адреса, номер аудиторії

проспект Володимира Івасюка, 2, Київ, 04211
аудиторія згідно розкладу

Час консультацій

13:10–14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та публічного права
Стародубова Ольга Анатоліївна

Контактна інформація

електронна пошта kafedrakup@ukr.net
телефон кафедри +380 672323595

Адреса, номер аудиторії

проспект Володимира Івасюка, 2, Київ, 04211
аудиторії згідно розкладу

Час консультацій

13:10–14:30

Анотація дисципліни: Дисципліна «Виборче право» відноситься до вибіркового навчального дисципліни, об'єктом вивчення якої є відносини формування складу представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування шляхом відкритого або закритого голосування. Предметом регулювання є організація та етапи проведення виборів, порядок вирішення суперечок, вимоги до виборців та кандидатів на виборні посади тощо. Курс сприяє усвідомленню важливості функціонування інститутів безпосередньої демократії у формуванні громадянського суспільства, розбудові правової, демократичної держави.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Основи виборчого права» є дослідження проблем виборчих систем і виборів, виборчої інженерії, питань формування органів державного влади і місцевого самоврядування в Україні.

Міждисциплінарні зв'язки:

Попередньо вивчають: «Теорія держави і права», «Конституційне право України»,

«Юридична деонтологія», «Основи прав людини», «Право ЄС».

Паралельно вивчають: «Адміністративне право», «Цивільне право», «Інформаційне право».

Послідовно вивчають: «Фінансове право», «Трудове право», «Адміністративне судочинство та антикорупційна діяльність», «Правове регулювання підприємницької діяльності», «Право інтелектуальної власності», «Критичне юридичне мислення».

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4 кредити ЄКТС.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИБОРЧОГО ПРАВА

Тема 1. Виборче право як структурний елемент національного права.

Поняття та основні підходи щодо розуміння виборчого права. Предмет та метод виборчого права. Норми виборчого права: поняття, особливості та види. Конституційно-правовий інститут виборів, підходи до класифікації виборів. Функції виборів.

Тема 2. Принципи виборчого права.

Поняття та сутнісні риси принципів виборчого права. Принципи правового регулювання виборчого права, закріплені у правових документах міжнародного рівня. Конституційні принципи виборчого права.

Тема 3. Джерела виборчого права як невід’ємної частини національного права.

Джерела природного та позитивного виборчого права. Поняття, ознаки та види джерел виборчого права України. Джерела виборчого права України.

Тема 4. Суб’єкти виборчого права України.

Виборчі цензи та їх види. Засоби забезпечення відповідального ставлення при реалізації пасивного виборчого права. Поняття суб’єкта виборчого права України. Основні суб’єкти виборчого права України. Реалізація виборчого права внутрішньо переміщеними особами в Україні. Участь іноземців у проведенні виборів в Україні. Міжнародне та іноземне спостереження за проведенням виборів в Україні.

Тема 5. Види виборчих систем.

Види виборчих систем. Мажоритарна система та її види. Система єдиного непередатного голосу та система кумулятивного вотуму як різновиди напівпропорційної системи. Пропорційна виборча система та її види. Панашування. Змішані виборчі системи.

МОДУЛЬ 2

КОНСТИТУЦІЙНО – ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Тема 6. Виборчий процес – поняття та загальні характеристики. Основи територіальної організації виборчого процесу при проведенні виборів в Україні.

Поняття та функціональні характеристики виборчого процесу. Загальні засади організації виборчого процесу. Способи призначення виборів. Поняття та класифікація виборчих округів. Способи створення («нарізки») виборчих округів (джеррімендерінг). Універсальні

стандарти виборчої геометрії. Виборчий процес при проведенні виборів Президента України. Виборчий процес при проведенні виборів народних депутатів України. Особливості виборчого процесу при проведенні місцевих виборів в Україні.

Тема 7. Конституційно-правові засади діяльності виборчих комісій в Україні.

Поняття, види та система виборчих органів в Україні. Порядок формування та повноваження Центральної виборчої комісії. Порядок формування та повноваження окружних виборчих комісій в Україні. Порядок формування та повноваження територіальних виборчих комісій в Україні. Порядок формування та повноваження дільничних виборчих комісій в Україні

Тема 8. Порушення та захист виборчого права в Україні.

Маніпулятивні виборчі технології, які використовуються в Україні. Юридична відповідальність за порушення виборчого права в Україні. Судовий захист виборчих прав громадян в Україні. Позасудовий захист виборчих прав громадян в Україні. Міжнародний захист виборчих прав громадян України

Тема 9. Референдум як засіб демократичного вирішення публічних справ.

Поняття і функції референдумів. Принципи організації та проведення референдумів. Класифікація референдумів. Стадії організації та проведення всеукраїнських референдумів. Проблеми законодавчого регулювання місцевих референдумів. Правові наслідки референдуму. Юридична відповідальність за порушення законодавства про референдум.

Тема 10. Конституційно-правові засади застосування виборчої системи в Україні.

Історичні аспекти виборчого процесу України. Застосування мажоритарної виборчої системи при проведенні виборів в Україні. Застосування пропорційної виборчої системи при проведенні виборів в Україні. Застосування змішаної виборчої системи при проведенні виборів в Україні. Особливості та притаманні риси виборчої системи України

Методи контролю:

- тестовий контроль;
 - письмові контрольні роботи;
 - співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
 - письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
 - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
 - експрес-контроль;
 - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік.

Джерела для вивчення дисципліни –

1. Силабус навчальної дисципліни.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>.
3. Офіційний веб сайт Верховна Рада України <https://www.rada.gov.ua/>
4. Офіційний веб сайт Президента України <https://www.president.gov.ua>
5. Офіційний веб сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua>
6. Офіційний веб сайт Верховного суду України <https://www.supreme.court.gov.ua>
7. Офіційний веб сайт Конституційного суду України <https://www.ccu.gov.ua>

8. Офіційний веб сайт Центральної виборчої комісії <https://www.cvk.gov.ua/>
9. Офіційний веб портал судової влади в Україні <https://www.cort.gov.ua>
10. Єдиний реєстр судових рішень в Україні <https://www.reyestr.cort.gov.ua>
11. Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) <https://ifesukraine.org/pro-ifes-ukrayina/>
12. Електронний ресурс бібліотеки НТУ <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
13. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <https://www.nbuu>
14. Національна парламентська бібліотека <https://catalog.nplu.org>
15. Юридична бібліотека <https://pravo.biz.ua>
16. Союз юристів України - Всеукраїнське громадське об'єднання <https://www.lawyersunion.org.ua>
17. Правові системи НаУ <https://www.nau.kiev.ua>
18. Український незалежний центр політичних досліджень <http://www.ucipr.org.ua/index.php?lang=ua>
19. Центр Разумкова <https://www.razumkov.org.ua>
20. Платформа Ліга:Закон <https://ips.ligazakon.net/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення дисципліни розраховується з використанням таких категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (екзамен / залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10			
Для денної форми здобуття вищої освіти: - активність під час навчальних занять лекційних та семінарських/практичних (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 5; - виконання завдань для самостійної роботи (презентації, участь у круглих столах, участь у конференціях) – 5/5; - модульна контрольна робота № 1 – 10; - модульна контрольна робота № 2 – 10.										Не перед- бачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 10; - виконання завдань для самостійної роботи (реферати, презентації, участь у круглих столах, участь у конференціях) – 5/5. - виконання контрольної роботи – 20.										Контрольна робота		

Самостійна робота

Написання та захист реферату (тематика погоджується із викладачем курсу) у вигляді доповіді та/або презентації, написання тез, статті, участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах та/або конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни) оцінюються додатково до 15 балів.

Підготування до семінарських занять та контрольних заходів здійснюється під час самостійної роботи здобувачів з можливістю консультування з викладачем у визначений час консультацій або за допомогою електронного листування (електронна пошта, месенджери).

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно [Тимчасове положення про порядок визнання результатів навчання, набутих студентами Національного транспортного університету у неформальній/інформальній освіті.](#)

Критерії оцінювання

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру відповідно Додатку 1 до [Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті.](#)

Політика несвоєчасного проходження контрольних заходів.

Поточний та підсумковий види контролю проводяться згідно з [графіком освітнього процесу](#) та встановленими Науково-методичною радою НТУ графіками. У випадку неявки здобувача вищої освіти на підсумковий контроль з поважних причин можливе індивідуальне проведення контролю в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук.

Повторне складання екзамену у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється з директором Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук.

При поданні індивідуального завдання пізніше встановленого терміну без поважної причини оцінка буде знижена на 10%. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасного подання індивідуального завдання.

Політика перескладання. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів підсумкового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Повторне проходження підсумкового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до підсумкового контролю. За рішенням директорату Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення підсумкового контролю).

Академічна доброчесність.

Дотримання академічної доброчесності ґрунтується на низці положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів НТУ:

[Кодекс етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного транспортного університету](#)

Положення про систему забезпечення академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Національному транспортному університеті.

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

Порушення Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного транспортного університету є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

Під час проходження контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй вчинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови від вчинення дій зі спростування підозри, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи портативних пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати дії з унеможливлення їх використання.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід до початку семестру звернутися до директорату Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук та обговорити питання організації навчання.

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню, слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат Навчально-наукового інституту управління, технологій та правових наук.

Скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в межах освітніх програм здобувачі можуть надсилати на електронну адресу general@ntu.edu.ua або скористатися скринькою довіри, яка розміщена при вході в університет.

Електронна скринька для звернень до психологічної служби:
philosophy@ntu.edu.ua.

Канали зв'язку з розробником силабуса:

електронна пошта kafedrakap@ukr.net

телефон кафедри: +380 (67) 2323595

Рекомендована література:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року зі змінами від 21 лютого 2014 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Виборчий кодекс України в редакції від 31.12.2023 № 2801-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>.
3. Про Державний реєстр виборців. Закон України від 22 лютого 2007 року No 698-V URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-16#Text>.

4. Про Центральну виборчу комісію. Закон України від 30 червня 2004 року No 1932-IV
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>.

5. Ключковський Ю.Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні: монографія. Київ: Ваїте, 2018. 908 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/e/8/401765.pdf>. 8

6. Виборчий кодекс України. Книга перша. Загальна частина. Науково-практичний коментар / за ред. Ю. Б. Ключковського. Київ: К.І.С., 2021. 768 с. URL: <https://rm.coe.int/viborchiy-kodeks-komentar2web/1680a71468>.

7. Мохончук Б. С. Виборчі системи: порівняльно-правове дослідження / Б. С. Мохончук : монографія. Харків : Юрайт, 2021. 304 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/Mohonchuk-21.pdf

8. Вирішення виборчих спорів: підручник / Ю. Г. Барабаш, О. А. Губська, К. Еллена, В. С. Кобрин, Д. С. Ковриженко, О. О. Коцюрuba, Б. С. Мохончук, П. В. Романюк, М. І. Цуркан, В. І. Чорненький; за заг. ред. Ю.Г. Барабаша. Київ: «АК-ГРУП», 2023. 416 с. URL: <https://www.ifesukraine.org/wpcontent/uploads/2023/10/ifes-ukraine-election-dispute-resolution-v1-2023-10-24-ukr.pdf>.

9. Збірник правових позицій Верховного Суду щодо захисту виборчих прав / упоряд.: М.І. Смокович, О.А. Губська, В.М. Соколов; відпов. за вип. Н.Л. Богданюк, Ж.А. Букань, Н.В. Богашева; Верховний Суд. Київ: „Компанія «ВАІТЕ»“, 2021. 78 с. <https://www.osce.org/files/f/documents/2/3/493087.pdf>.